

defined valuations in scientific group. In the atmosphere of the appearance of cynic discourse, the anthropological meaning of the concept of kalokagathia is actualized.

Paper objective. Implementation of a holistic characterization of cynicism, for comprehending the philosophical and anthropological modification of kalokagathia.

Paper main body. Anthropological ideas received a very interesting development in the writings of cynics. This is one of the so-called Socratic schools IV century BC. The only purpose of life for cynics was virtue. Physical exercises that serve to foster virtue, are useful and necessary. It is exercise that makes it easier to achieve virtue.

Along with this, here is the point of view of the Deutsch philosopher of P. Sloterdijk as a philosopher who made an attempt to present cynicism as a path through the entire cultural history of mankind. He claims that man is never in the «center of his essence», she stands next to someone else, and not as who she really was or can be. These views now constitute the common ideological baggage of all philosophical anthropology. Cynicism becomes the first philosophical experience of a person experiencing himself, though not yet reflected, is what the attempt to return to the «natural state» is connected with.

Conclusions of the research. The power of denial of cynicism acquired large proportions and, as a result, led to the destruction of the universal ideal of antiquity – the kalokagathia, but only in its primary sense. Cynicism did not share the ideal of good and beautiful, born of inequality and conceit of the Athenian aristocracy. But the anthropological reserve of this concept is manifested in the image of a virtue human.

Keywords: cynicism, kalokagathia, Sloterdijk, Diogen, virtue.

Саковська О.

АРИСТОТЕЛІЧНИЙ НЕОТОМІЗМ В ХХ СТ.: ШАРЛЬ ДЕ КОНІНК ТА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ НАУК ПРО ПРИРОДУ

Статтю присвячено неотомістичній філософії, проаналізованій на матеріалі робіт представника аристотелічного неотомізму Шарля де Конінка, а також його вченню про розмежування наук з урахуванням підходу св. Томи Аквінського щодо розподілу дисциплін на підставі абстрагування від матерії як основного принципу нумеричної індивідуації тілесного суцього та з точки зору мінливості тілесного суцього.

Ключові слова: аристотелічний неотомізм, де Конінк, Тома Аквінський, матерія, форма, філософія природи.

Постановка проблеми. В ХХ ст. (і ця тенденція зберігається і на сьогодні) спостерігаємо втрату інтересу науковців до філософії та теології. Популярною є ідея, що філософія більше не спроможна дати відповіді на питання про світ. Як зауважує С. Гокінг у праці «Великий замисел»: «Як влаштовано Всесвіт? Чи можливий Всесвіт без Бога? (...) Заведено, що цими питаннями займається філософія, але вона мертва. Філософія безнадійно відстала від сучасної науки, особливо від фізики. Естафету знань тепер несуть науковці, а не філософи» [3, 9]. Втім, мислителі в ХХ ст. пропонували підходи для здійснення злуки дисциплін та методи щодо їхньої взаємодії. Прикладом, що підтверджує цю тезу, є аристотелічний неотомізм, представники якого всіляко демонстрували спроби обґрунтувати необхідність поєднання методологій двох роз'єднаних царин; зокрема, йдеться про Шарля де Конінка, що намагався довести хибність підходу заміни філософії природи експериментальною наукою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аристотелічний неотомізм є дуже малодослідженим рухом (приміром, в порівнянні з тими ж екзистенційним чи трансцендентальним неотомізмом) навіть у тих країнах, де він діяв найбільш активно (США та Канада). Окрім того, роботи Шарля де Конінка навіть сьогодні продовжують публікуватися з метою збільшення кількості досліджень, при цьому його архів нараховує більше 150 документів, які все ще опрацьовуються. Окремий інтерес представляють також дисертації, написані під його керівництвом, оскільки вже в них відчутним є вплив Ш. де Конінка на його учнів.

Серед наукових публікацій, що найбільше розкривають тему філософії природи Конінка, варто згадати роботи Л. Армура (L. Armour), в яких дослідник орієнтувався на осмислення методології Ш. де Конінка з точки зору перипатетичного вчення про чотири причини. Слід сказати і про роботи Е. Тротт, авторки кількох енциклопедичних статей про постать Ш. де Конінка, а також кількох робіт, спрямованих на пояснення Конінкової позиції стосовно неповноти біологічних пояснень природи людини та теорії абстракції. Не можна забувати і про розвідки М. Шатковскі про аристотелічний неотомізм, в яких автор викладав і погляди Ш. де Конінка на математичну фізику та її роль у поєднанні філософії природи та природознавства. Найбільш же плідним автором, що написав чимало різних робіт (включно з публіцистичними статтями) для популяризації філософії Ш. де Конінка, є передусім Р. МакІнерні, який тривалий час навчався у філософа, писав дисертацію під його керівництвом та зберігав науковий діалог з Конінком протягом усього життя. Втім,

основний акцент у роботах Р. МакІнерні зроблено вже на доволі пізній період творчості Конінка.

Основною метою статті є встановлення зв'язку між вченням св. Томи та Ш. де Конінка з точки зору взаємодії дисциплін на підставі поняття матерії. Це допоможе не лише виявити особливості філософської традиції томізму та неотомізму, але й виокремити специфіку впливу середньовічної філософії на сьогодення.

Аристотелічний неотомізм. Перші кроки. Аристотелічний неотомізм – один з найменш досліджених напрямів у томістичній філософії попри те, що ідеї представників цього напрямку суттєво відрізняються від поглядів репрезентантів інших традицій. Якщо решта напрямів у неотомізмі орієнтовані радше на синтез томізму із сучасними філософськими підходами та рухами (як от екзистенційний неотомізм, персоналістичний неотомізм, трансцендентальний неотомізм тощо), то аристотелічний неотомізм фокусується на сучасному природознавстві, починаючи з проблем квантової фізики, закінчуючи теорією еволюції, аби продемонструвати міцний зв'язок філософії та науки. Цей напрям цікавий ще й тому, що допомагає зрозуміти сучасні тенденції у північноамериканській католицькій традиції.

Аристотелічний неотомізм можна умовно поділити на дві гілки – лавальську філософію (Ш. де Конінк, Б. Мюлагі), що панувала в Канаді, та пізнішу філософію школи Рівер Форест, що взяла свій початок з Лавалю (Б. Ешлі, В. Воллес, М. Адлер) і має доволі суттєвий вплив на католицьку філософію США [4, 40].

Одним із основоположників лавальського напрямку можна вважати Шарля де Конінка (Charles de Koninck, 29.07.1906–13.02.1965), вихідця із Торхоуга (Західна Фландрія), який мігрував разом з родиною до США в 1913 році, навчався в університеті м. Детройт (США), а також в м. Левен (Бельгія), де в 1934 році захистив дисертацію на тему «Едінгтонова філософія науки» («Edington's philosophy of science»), а надалі проходив навчання в докторантурі Лавальського університету (Квебек, Канада), де опрацьовував маріологічну тематику. Впродовж 1939-1963 рр. був деканом філософського факультету Лавальського університету, принагідно знаходив час викладати і в інших вишах Північної Америки, зокрема в Університеті Нотр-Дам (Індіана, США). Популярності філософа і в франкомовній, і англомовній частинах Північної Америки сприяло передусім те, що де Конінк писав твори і французькою, і англійською [11, 491].

Ш. де Конінк також встиг попрацювати радником канадського кардинала Руа, заснувати відомий журнал, що спеціалізується на

схоластиці та теології «Laval Théologique et Philosophique», отримати медаль Аквіната від Американської католицької філософської асоціації [6, 602].

Під керівництвом Ш. де Конінка було написано 47 дисертацій, три з яких – це дослідження відомих надалі філософів: Бернарда Мюлагі (Bernard Mullahy) – «Томізм та математична фізика» («Thomism and mathematical physics», 1960), Джозеф Тейлор (Joseph Taylor) – «Аристотелеве розуміння філософії природи» («Aristotelian concept of natural philosophy», 1947), Ральф МакІнерні (Ralph McInerney) – «Екзистенційна діалектика Серена К'єркегора» («Existential dialectic of Soren Kierkegaard», 1952). Також Шарль де Конінк сам є автором 163 наукових публікацій, присвячених різним сферам науки, але переважно філософії природи та гносеології («Про світ», «Природознавство як філософія», «Єдність та багатоманіття природознавства», «Абстрагування від матерії»), а також етиці та політиці, зокрема, відомим є тривале листування-дискусія Ш. де Конінка з І. Симоном та Ж. Марієном після публікації Конінкової праці «Про первинність загального блага: проти персоналістів».

Загалом, як вказує М. Шатковскі, основні питання, що були предметом дослідження Ш. де Конінка, полягали в наступному:

Що є причиною зростання прірви між науковою картиною світу та світом, що дається нам в чуттях?

Як можна зрозуміти та прийняти положення сучасної науки і при цьому дотримуватися традиційних релігійних переконань?

Як можна говорити про відповідальність та гідність людини, і при цьому не підважувати роль комуні в нашому житті і не заперечувати науковий підхід до розуміння людської природи? [12, 118].

У пошуках відповідей на ці питання Ш. де Конінк орієнтувався на філософію природи та природознавство, різко відмежовуючи їх від метафізики. Спадкоємці традиції, яку він започаткував, продовжили справу, як буде показано далі.

Святий Тома Аквінський: початок традиції. Позиція Аквіната щодо диференціації наук багато в чому відображає позицію Аристотеля, і це давно відомо та добре досліджено. Утім, доволі часто у самих філософів, зокрема, і у св. Томи [напр., в STh. I, 1, 1 ad 2], і у Боеція [2, 7], ієрархія наук описана таким чином, що може скластися хибне враження, ніби вони відірвані одна від одної, обмежені згідно з власним предметом досліджень: метафізика досліджує перші причини та суще як таке, фізика – природу, а математика – нематеріальні величини.

Проте коментуючи «Фізику» Аристотеля, Аквінат дає зрозуміти, що попри те, що саме метафізика опікується чотирма причинами як об'єктом своїх досліджень, вона, втім, не розкриває їх повністю. Так математика відображає формальну причину, метафізика більш орієнтована на формальну та фінальну причини, розкриваючи також тему діяча, і лише фізика спроможна пояснити усі чотири причини повністю [Див.: De Phys. I, 1, 1, 5].

Згідно з аргументацією Боеція в трактаті «Про Трійцю» [2, 11] (і Аквінат запозичає цю аргументацію), три головні перипатетичні дисципліни різняться наступним чином:

- Предмети фізики існують самостійно, але є рухомими.
- Предмети математики не можуть існувати поза матерією, але є нерухомими.
- Предмети метафізики існують самостійно і є нерухомими.
- Таким чином ці науки різнитимуться відповідно до ступеня віддаленості від матерії та руху. Тож справді, здається кожна дисципліна обмежена іншою.

А. Баумейстер зауважує, що критеріями розподілу теоретичних наук для Аквіната будуть: а) рівень причетності до матерії; б) рівень необхідності; в) рухомість / нерухомість [1, 86–88]. Рівень причетності до матерії важливий з огляду на те, що справжнє наукове знання в межах перипатетичної філософії означає знання загального, адже матерія в контексті можливості пізнавати накладає свої певні обмеження, тож володіння знанням про конкретні об'єкти без подальших узагальнених висновків стосовно усього виду, до якого належить ця річ, буде неповним. Необхідність важлива з огляду на те, що сама по собі є багаторівневою. Справді, речі різняться залежно від того, наскільки необхідним є їхнє існування. Існування людини передбачає більшу необхідність, аніж наявність в конкретного індивіда світлого відтінку волосся. Так само й існування янголів у томістичній філософії є більш необхідним, аніж існування, приміром, металів, дерев чи багатьох інших суших. Можливість стратифікації речей на підставі рівня необхідності означає доцільність кожного об'єкта, що існує у всесвіті. Що ж до руху, то він незмінно пов'язаний з рівнем досконалості об'єктів: одні «об'єкти» можуть бути нерухомими або ж рухомими з власної волі, інші ж підпадатимуть під різні види руху. Тож порядок причетності до руху також означатиме порядок досконалості, а отже і відкритості для людського інтелекту. Таким чином Аквінат приходиться до висновку, що науки різнитимуться згідно зі ступенем віддаленості від матерії та схильністю до руху [De Trinitate

q. 5, a. 1], а точніше, рівень абстрагування речей від матерії та руху і визначає порядок теоретичних дисциплін. І тут Аквінат враховує як онтологічний аспект абстракції, так і гносеологічний. Якщо річ повністю незалежна від матерії (як от Бог чи янголи) або залежна до певної міри у понятті (субстанція, єдине та множинне, якість, суще і т.п.), то цією сферою опікуватиметься теологія або ж метафізика.¹ Якщо річ залежна лише з точки зору існування, але матерію при цьому не включено в дефініцію, то йтиметься про об'єкт дослідження математики, оскільки математичні об'єкти не існують поза матеріальними речами, але у дефініції потребують абстрагування від цих речей. І нарешті, коли ми говоримо про залежність від матерії і з точки зору існування, і з точки зору пізнаваності речі, то матимемо на увазі саме сферу природознавства чи фізики.²

Шарль де Конінк: осучаснення традиції. За визначенням Л.Армор, оскільки де Конінк був орієнтований на томістичну філософію, його мета полягала не в тому, щоб «врятувати» світ від науки, і не в тому, щоб поглибити прірву між світом досвіду та світом математичної абстракції, а в тому, щоб продемонструвати єдність науки, досвіду та релігії [5, 247]. Ця мета прослідковується в усіх роботах Ш. де Конінка, незалежно від періоду творчості. Інша річ, що система обґрунтування цієї ідеї на різних етапах змінювалася. У період 30-х рр. XX ст. де Конінк був схильний поділяти ідеї Ж. Марітена про розподіл дисциплін на підставі схильності до зміни [16, 249], тобто мав ті ж орієнтири, які спостерігаємо у Аквіната з точки зору диференціації наук, як вони були викладені ще у Аристотеля. Очевидно, що незмінними речами експериментальні науки опікуватися не можуть, адже представники таких наук радше досліджують акцидентальні та контингентні властивості видів, а саме вагу, масу, температуру тощо. На підставі результатів досліджень окремих індивідів науковці спроможні описувати властивості цілого виду. Оскільки ж і саме мінливе суще можна розглядати двояко (мінливі речі як речі та мінливі речі з огляду на їх мінливість), то з огляду на це можемо говорити про два види дисциплін – філософію природи та природознавство, де перша буде формулювати висновки на підставі даних другої. З одного боку, в цьому випадку є кооперація наук через

¹ Тома не нехтує усіма трьома поняттями: metaphysica, theologia, prima philosophia.

² Тома Аквінський використовує обидва поняття: i scientia naturalis, i physica.

застосування різних методологій, з іншого ж, обидві дисципліни мають одну мету, на ґрунті якої і відбувається кооперація. Такий підхід, отже, мав би повернути філософію природи до царини наук і закріпити її там.

У більш пізніх творах, зокрема в «Абстрагуванні від матерії», час написання якої припадає на 58-60-ті рр. XX ст. спостерігаємо вже іншу тенденцію, до якої приходять де Конінк. З одного боку, в «Абстрагуванні від матерії» впадають в око спроби де Конінка продемонструвати відкритість світу для досвіду та наше вміння схоплювати та систематизувати цей досвід через мову, втім, і зокрема, й через аналогію та еквівокацію. «Те, як слова відображають речі, ще не означає, що речі такими і є по собі, але це шлях, яким речі стають нам зрозумілими та присутніми в мисленні» [8, 149]. Для де Конінка багатозначність слів передусім свідчить про прогресування та приріст знань [8, 150]. Саме тому в основу свого розуміння підстав диференціації наук Конінк ставить поняття матерії. І цей підхід також збігається з тезами Аквіната, на підставі яких св. Тома оцінює можливість розглядати окремо фізику, математику та метафізику як окремі дисципліни, що описують природу з точки зору рівня абстрагування від матерії. Але у Конінка виникає необхідність відкинути з цього переліку метафізику, оскільки вона не є первинною в процесі пізнання.

Справді, Конінк розглядає матерію з точки зору її причетності до реальної дефініції речі, а також з позиції її індивідуальної спроможності. Попри те, що річ «є умосяжною аж настільки, наскільки вона може бути абстрагована від матерії» [8, 156], людина в процесі пізнання першими знає все ж таки не види. Шлях до розуміння природи криється в апостеріорному, в пізнанні чуттєвих даних, що їх носіями є індивіди. Таким чином, матерія, оформлена в тіло, постає як джерело інформації, яку ми отримуємо засобами чуттів чи через експеримент. З іншого боку, матерія є причиною індивідуалізації, нумеричної відмінності, тобто таким диференційним принципом, що відділяє одну сингулярію виду від іншої [8, 156], тому і з цієї точки зору матерія відіграє неабияку роль в процесі пізнання. Втім, щодо цього аргументу Конінк радить бути обережним, оскільки орієнтація на нумеричну відмінність, тобто на індивіди – не дає приросту знань, бо, по-перше, індивід так відноситься до об'єкта науки, як потенція до акту [8, 164], а по-друге, індивід є контингентним, не необхідно сушим, на відміну від виду.

Більше того, матерія поза іншим ще й входить в частину реальної дефініції речі, яка передбачає вказування на найближчий рід речі та її

видову ознаку. І саме реальна дефініція може давати певні знання про річ, на відміну від, приміром, дескриптивної дефініції, яка лише описує контингентні властивості сущого, які можуть різнитися від однієї онтологічної одиниці до іншої.

Відтак, поняття матерії є тим аспектом, що поєднує дисципліни. Навіть, якщо розглядати фізичний та метафізичний виміри матерії, то впадає в око, що вони обидва орієнтовані, зокрема, і на пізнання. З точки зору метафізики чиста матерія є непізнаваною, допоки вона не набуде форми, а якщо і пізнавана, то не в повній мірі і лише *via negationis*. З точки ж зору фізики, матерія як незмінний субстрат дає нам змогу орієнтуватися в світі та розпізнавати речі навіть після зміни. Так, приміром, ми можемо відрізнити саджанець дуба від дорослого дуба (тобто, після зміни), але, втім, ми знатимемо, що саджанець та дорослий дуб однаково є дубами, просто один в потенції, а інший – в акті.

Однак, апелюючи до апостеріорного шляху в пізнанні, який був властивий і св. Томі, що відображено, зокрема, в його доказах буття Бога, Ш. де Конінк не поспішає говорити про метафізику. Якщо оцінювати порядок знання на підставі абстрагування від матерії, то метафізика буде найбільш віддаленою дисципліною в порядку знання. Таким чином, ця дисципліна повинна йти окремо, адже вона не дає нам повноту знань, яку ми можемо використати на практиці. До того ж, метафізичне знання неможливо верифікувати. Тож науки про природу в системі Конінка логічним чином передують метафізиці. Цей підхід надалі підхопили інші представники північноамериканського неотомізму, що навчалися у Шарля де Конінка. Томумцей аспект став визначальним для всіх представників аристотелічного неотомізму, і вирізняє цей рух з поміж усіх інших напрямів неотомістичної філософії [4, 40].

Що ж до інших дисциплін, які описують природу, то надалі Конінк пропонує шлях уніфікації: філософію природи та природознавство слід вважати частинами однієї науки про природу, диференціація ж цих частин буде відбуватися на підставі методів, застосування яких надаватиме нам дані про чуттєвий світ навколо. Отже, із системи абстрагування від матерії наука буде лише одна – та, що розглядатиме речі винятково з точки зору ознак чуттєвої матерії. Що ж до методів, які можна застосовувати в дослідженнях природи, то вони радше залежатимуть від рівня задіяння математики, тобто науки, що працює з лініями та поверхнями, та дозволяє здійснювати аналіз чуттєвих даних, адже наше знання про світ природи з'являється завдяки вимірюванням та експериментальним дослідженням. Проте оскільки

математичний аналіз даних про світ не дозволяє нам повністю охопити природу, є необхідність в застосуванні філософії. Саме вона допомагає узагальнити дані та збагатити наше розуміння світу навколо нас.

Висновок. Аристотелічний неотомізм – доволі потужний рух у католицькій філософії, мета якого полягала в узгодженні християнської традиції із сучасною науковою картиною світу. Шарль де Конінк, що започаткував цей рух, у своїй філософії орієнтувався на вчення св. Томи, але, оскільки його погляди загалом формувалися і під впливом А. Едінгтона, намагався збагатити наукове знання філософією, яка, на його думку, втратила свій авторитет в науковому світі. В обґрунтуванні необхідності створити союз науки та філософії Конінк орієнтувався на томістичне розмежування наук на підставі двох принципів: мінливості контингентного сущого, оскільки будь-яке тілесне суще дає нам дані про себе в чуттях, а також абстрагування від матерії, що було основою філософії св. Томи в пункті обґрунтування відмінності між філософією природи, метафізикою та математикою. Якщо в більш ранній період своєї творчості Ш. де Конінк, апелюючи до першого принципу, вважав, що філософія природи та природознавство – це різні науки, що мають йти пліч-о-пліч для досягнення спільної мети, то в пізніший період, апелюючи до другого принципу, Конінк доводив, що обидві дисципліни є одним і тим же, відмінність їх полягає лише в специфіці застосування математики. А ось на своїх поглядах на метафізику Ш. де Конінк намагався особливо не акцентувати увагу, оскільки ця дисципліна в порядку пізнання через відірваність від чуттєвої матерії в томістичній філософії є найбільш далекою, тому знання, здобуті засобами метафізики, майже неможливо перевірити на істинність.

Оскільки університети США та Канади, в стінах яких діяв аристотелічний неотомізм, розпочали активний процес публікації робіт класиків цього руху, очікується, що невдовзі досліджень, які б проливали світло на цей напрям стане більше. І це важливо ще й з огляду на те, що представники цього напряму, маючи креаціоністичні погляди, є цікавими опонентами в діалозі із сучасною наукою.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Баумейстер А. О.* Теологія sive метафізика в Арістотеля та Томи Аквінського // *Philosophia prima (метафізичні питання)*. – 1998. – №1. – С. 80–100.
2. *Боецій.* Про Трійцю / Аніцій Манлій Северин Боецій // *Теологічні трактати*; [пер. з латини та коментарі Р. Паранько]. – Л., 2007. – С. 2–24.

3. *Gokin C.* Великий замисел / Стивен Гокінг, Леонард Млодінов; [пер. з англ. М. Климчука]. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. – 208 с.
4. *Саковська О. Ю.* Старе вино в нові бурдюки: Спроби пробудження Аквінатової фізики в аристотелічному неотомізмі // Наукові записки НаУКМА. – Т. 167 : Філософія та релігієзнавство. – К.: ВПЦ НаУКМА, 2015. – С. 39–43.
5. *Armour L.* Science and religion in the work of Charles de Koninck // *Laval théologique et philosophique*. – 1991. – V. 47. – № 3. – P. 387–400.
6. *De Koninck, Charles (1906–65)* / Shook J.R. // *Dictionary of Modern American Philosophers*. – London: A&C Black, 2005. – P. 602–603.
7. *Faria M. L., de.* De Koninck and Aquinas on Matter and Evolution // *Forum. Supplement to Acta Philosophica*. – 2017. – V. 3. – P. 375–394.
8. *Koninck Ch., de.* Abstraction from matter: notes on St. Thomas Prologue to the Physics // *Laval théologique et philosophique*. – 1957. – V. 13. – № 2. – P. 133–196.
9. *Koninck Ch., de.* Abstraction from matter (II) // *Laval théologique et philosophique*. – 1960. – V. 16. – № 1. – P. 53–69.
10. *Koninck Ch., de.* Abstraction from matter (III) // *Laval théologique et philosophique*. – 1960. – V. 16. – № 1. – P. 53–69.
11. *McInemy R.* Charles de Koninck: A philosopher of Order // *The New Scholasticism*. – 1965. – V. 39. – № 4. – P. 491–561.
12. *Szatkowski M.* Ontology of theistic beliefs. – Berlin: Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2018. – 265 p.
13. *Thomas de Aquino.* Expositio libri Boetii De Trinitate / Sancti Thomae de Aquino Opera omnia iussu Leonis XIII P. M. edita. – Roma; Paris: Commissio Leonina, Editions Du Cerf, 1992. – T. 50. – P. 1–230.
14. *Thomas de Aquino.* In octo libros De physico auditu sive Physicorum Aristotelis commentaria / Thomas de Aquino. – Neapoli: M. d'Auria Pontificius Editor, 1953. – 658 p.
15. *Thomas de Aquino.* Summa theologiae cum commentariis Thomae de Vio Caietani. Prima pars / Sancti Thomae de Aquino Opera omnia iussu Leonis XIII P. M. edita. – Roma: ex typographia Polyglotta, 1888. – T. 4. – 509 p.
16. *Trott E.* Charles de Koninck (1906–1965): Laval's eminent philosopher of nature // *Ultimate reality and meaning*. – 2008. – V. 31. – № 4. – P. 241–259.

Саковская Александра. Аристотелический неотомизм XX века: Шарль де Конинк о дифференциации наук о природе.

Статья посвящена неотомистической философии на материале работ представителя аристотелического неотомизма Шарля де Конинка, а также его учению о различии наук с учетом подхода св. Фомы к распределению дисциплин согласно уровню абстрагирования от материи

как главного принципа нумерической индивидуации телесного сущего и с точки зрения изменчивости телесного сущего.

Ключевые слова: аристотелический неотомизм, де Конинк, Фома Аквинский, материя, форма, философия природы.

Sakovska Oleksandra. Aristotelian neothomism of XX century: Charles de Koninck on differentiation of the sciences of nature.

The article is dedicated to neothomistic philosophy on the basis of works, written by Aristotelian neothomist Charles de Koninck and to his teaching on difference between sciences. This teaching includes the approach of St. Thomas Aquinas towards separation of sciences due to different levels of abstraction from matter as the most significant principle of quantitative individuation of bodily beings and due to contingency of these beings.

Key words: Aristotelian neothomism, de Koninck, Thomas Aquinas, matter, form, philosophy of nature.

Зінкевич В.

АНАЛІЗ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНІХ СИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЛАНЕТАРНОГО СВІТУ

У статті проаналізовано залежність явища освіти від типу цивілізації, у просторі якої відбувається життєдіяльність світової спільноти, в основі якої лежить взаємодія соціальних інститутів ринку, науки і освіти. На поверхню вона «виходить» поділом суспільної праці, що породжує конкретну форму соціальної системи освіти залежно від суспільного поділу праці в конкретних соціально-економічних умовах.

Ключові слова: освіта, індустріальна цивілізація, соціальний інститут, соціальна система, суспільний поділ праці, життєвий цикл, зародження, становлення, зрілість, занепад.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової спільноти, що з кінця ХХ століття знаходиться у затьнянній соціальній кризі, характеризується наполегливим пошуком ефективного варіанту системи освіти, оскільки саме від неї залежить планетарне формування особистого і колективного інтелекту, здатного опанувати її механізми і піднятися на щабель інформаційної цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця проблема постійно перебуває у полі зору зарубіжних і вітчизняних науковців, соціологів, менеджерів, філософів освіти і педагогів. Особливо багатий матеріал для осмислення життєвого циклу освітніх систем накопичено